

ARTĂ ȘI IDEOLOGIE — O SINGURĂ EXPRESIE MODELATOARE

■ FLORIAN
POTRA

Meditînd la cuvintele de foc ale secretarului general al partidului — ascultate întîi în sala Congresului educației politice și al culturii socialiste și recitate, apoi, în presă — ni se conturează din ce în ce mai limpede telurile și sarcinile individuale, ale intelectualilor care activează, specializat, în domeniul culturii și al artei, concretizîndu-ni-se pregnant modalitățile ce fac din cauza generală, a întregului partid și popor, cauza fiecăruia în parte, o *causa mea agitur*. În Cuvîntarea de închidere a lucrărilor Congresului, tovarășul Nicolae Ceaușescu ne-a reamintit obiectul esențial luat în dezbateră: „La acest congres am discutat nu atît despre baza tehnico-materială a societății noastre, nu despre diferite mașini și utilaje de înalt nivel tehnic pe care le producem, sau pe care trebuie să le producem în viitor, ci am discutat despre cei ce le făuresc, despre creatorii tuturor bunurilor materiale și spirituale, despre omul ce edifică noua orînduire socială, despre dezvoltarea conștiinței sale revoluționare, lărgirea orizontului de cultură și îmbogățirea spiritului său cu tot ce a creat mai de preț omenirea în domeniul cunoașterii. Este, dealtfel, pentru prima dată în activitatea partidului, a țării noastre cînd organizăm o asemenea dezbateră amplă, un asemenea congres consacrat omului, dezvoltării și înfloririi personalității sale”.

Ce înseamnă, de fapt, această impresionantă „prospectare” a omului nou, a proto-

tipului uman al comunismului, „problemă complexă, de mare amploare și de lungă perspectivă, legată nemijlocit și de procesul dezvoltării și modernizării forțelor de producție, al perfecționării relațiilor de producție și sociale, de întreaga evoluție a societății”? Transcriu, cu emoție, admirabilul răspuns marxist-leninist cuprins în Cuvîntarea tovarășului Nicolae Ceaușescu: „În esență, noi, comuniștii, ne propunem, de fapt, să venim — dacă se poate spune astfel — în sprijinul naturii, care a sintetizat în om forma superioară de organizare a materiei, acționînd prin toate mijloacele pentru stimularea însușirilor celor mai nobile ale acestuia, pentru dezvoltarea sensibilității sale, a dorinței și voinței de auto-depășire, pentru amplificarea continuă a cunoașterii sale, pentru împlinirea visurilor sale celor mai cutezătoare de progres, dreptate și fericire. Aș putea spune că, în fond, și în acest domeniu acționăm în spiritul materialismului dialectic. Înțelegînd și stăpînînd legile naturii, acționăm totodată pentru a le pune în serviciul omului — adică a tot ce a creat mai bun natura. Noi ne propunem acum să perfecționăm produsul cel mai înalt al naturii — omul, creatorul a tot ce există în societate!”

Din complexul de factori, condiții și scopuri, omul de artă, în general, omul de teatru, în special — autor, regizor, actor, critic — trebuie să extragă sensuri majore și să-și confrunte gîndirea și munca practică

în raport cu ele. O idee fundamentală, de-
gajată din lucrările Congresului, rămân-
— cred — necesara fuziune a esteticului
(artisticului) cu ideologicul (politicalul). Nici-
odată și nicăieri, în nici o orânduire socială,
creația artistică n-a fost independentă de o
determinare ideologică și chiar propagandis-
tică: societatea socialistă este cea dintii
care are o efectivă nevoie de toate for-
mele de cunoaștere (și, în consecință, de
modificare, de modelarea a naturii umane),
deci și de cunoașterea artistică, pereche cu
cunoașterea științifică și filozofică. Totodată,
societatea socialistă este cea dintii interesată
în dezvoltarea nestingerită a artei ca man-
ifestare specifică, de neînlocuit cu nici o
altă activitate intelectuală. Aceasta înseamnă,
tocmai, organica, perfecta contopire a
exigențelor formativ-educative cu exigențele
estetice în opera de artă (literatură drama-
tică și spectacol). Așa cum nu se poate des-
părți, decât artificial, forma de conținut, tot
așa principiul ideologic-modelator nu poate
fi doar „placat”, „atribuit” ulterior și din
afară operei de artă, „adăugat” acesteia.
Orientarea și tensiunea ideatică a lucrărilor
Congresului ne-au convins încă o dată că
nu există operă de artă fără respectarea
condițiilor și „legilor” lăuntrice ale artei,
fără respectarea unui maximum de exigență
estetică. Nu orice piesă, nu orice spectacol
sunt educative și modelatoare de conștiințe
doar în virtutea unui anumit conținut de
idei. Dacă acest conținut nu devine expresie
artistică, scopul educativ rămâne în sus-
pensiie. Un astfel de adevăr deschide larg
porțile talentului autentic și le închide su-
rogatului sau imposturii. În același timp,
aceleși adevăr impune angajarea mai pro-
fundă și mai decisă a creatorilor, care vor

tinde și ei — în rând cu întreaga popu-
lație activă a țării — spre deplina stăpânire
și perfecționare a propriilor mijloace de pro-
ducție, adică de expresie.

Artistul evoluează și el, evident, împre-
ună cu societatea. Ca specialist într-un do-
meniu de activitate intelectuală (reflectorie),
el poate să „devanseze” pînă la un punct
publicul și gustul acestuia. Pînă la un punct,
însă, care să permită artistului păstrarea in-
taclă (și compactă) a legăturii, a putinței de
comunicare deplină cu spectatorul, evitind
cu hotărîre unul din cele mai grave peri-
cole din cîte îl pot pîndi: impopularitatea,
adică imposibilitatea de a se face înțeles,
în activitatea sa specifică de interpretare (și
chiar de anticipare, uneori) a vieții, a rea-
lității, în mersul ei istoric.

Sub acest unghi, critica teatrală (literar-
dramatică și spectacologică) are de jucat
un rol important, fiind chemată să vegheze
atît împotriva „dulcegăriilor artistice”, cît
și împotriva „negării și deformării reali-
tăților”, dar, îndeosebi, critica va trebui să
contribuie cu sporită eficiență la „perfecțio-
narea activității de creație, în promovarea
noului, în realizarea unei arte și unei acti-
vități cultural-artistice educative în spiritul
concepției revoluționare a partidului nostru.
Trebuie să facem din critica literară o armă
puternică de luptă pentru o artă revoluțio-
nară, pentru formarea omului nou, cu o
concepție înaintată despre lume”: sînt cu-
vintele tovarășului Nicolae Ceaușescu, în
încheierea capitolului „Linii directe ale
activității de educație revoluționară, socia-
listă a oamenilor muncii din patria noastră”,
capitol central al magistralei Expunerii
din prima zi a Congresului educației politice
și al culturii socialiste.

AFIRMAREA ORIGINALITĂȚII

■ AL. MIRODAN

Una dintre ideile cele mai importante, pre-
țioase și fecunde ale Congresului mi se pare
a se afla în atacul net lansat de tovarășul
Nicolae Ceaușescu împotriva „uniformității”.
Vorbînd la închiderea Congresului și punînd
un punct memorabil pe i în această pri-
vință, secretarul general al partidului a in-
sistat, limpede și categoric, asupra necesită-
ții ca societatea contemporană să stimuleze,

pe toate planurile posibile, dezvoltarea per-
sonalității creatoare.

Cred că nu greșesc subliniind că avem
de-a face aici cu un veritabil apel la origi-
nality. Și cred că nu greșesc observînd că
acest apel e întru totul logic și în firea
lucrurilor, deoarece voința, statornic exprima-
tă, de a afirma originalitatea națiunilor
în ansamblul lumii de azi are drept conse-